

97.

Q. F. F. Q. S.

BREVIS DELINEATIO
PRUDENTIÆ
CONVERSANDI,

Quam,

Consentiente Ampliss. Facult. Philosoph.
In Regia Academia Upsaliensi,

PRÆSIDE
VIRO CELEBERRIMO,

**Mag. JOHANNE
IHRE,**

Eloquent. & Polit. PROFESS. Reg. & Skytt.
Soc. Reg. Lit. & Scient. Memb.

PRO GRADU,
Publice ventilandam s̄istit,

ALUMNUS REGIUS
JACOBUS GIEGSKOODH,
GOTHOBURGENSIS.

In Auditor. Carolino Maj. d. 30 Aprilis, 29,
ANNI MDCCXLIII.

Horis ante meridiem solitis.

UPSALIÆ impressa.

Clarissimo Philosophie CANDIDATO
JACOBO GIEGSKOODH,
DE PRUDENTIA CONVERSANDI,
Publice Disputatuero.

Quam justum Tu Cl. D:ne CANDIDATE rebus pre-
tium ponere didiceris, Dissertatione Tua egre-
gie elaborata satis superque ostendis, utpote in
qua, id quod in civili vita primarium est, quo
nempe modo cum aliis conversari debeamus, eleganter tra-
dis. Ostendis ita, Te non difficilibus nugis & cassis com-
mentis tempus impendere, sed in eam cognitionem curas
convertere, cuius fructus in singulas horas experiri li-
tet. Perlegi vero tuas meditationes libenter, interque
perlegendum videris mibi illas consignasse regulas, quas
Tibi proposuisti in vitæ tuæ cursu observandas, & quas
tanto certius aliis commendare potes, quanto feliciore
cum successu illas ipse secutus es. Ego vero Tibi eo no-
mine maximopere gratulor, quemadmodum etiam illa,
quæ Te expectant, præmia Academica multo fœcunda
successu fore volo, atque toto pectore opto. Tu interea
Cl. D:ne CANDIDATE, macte virtute esto, & omnium
bonorum spei de Te conceptæ abunde satisfacere perge:
Ego quoad vixero animo magis quam calamo me de-
clarabo

Clariss. D:no CANDIDATO

Obstrictissimum
CAROLUS LEUHUSEN.

B. C. D.

S. I.

Omnes, a Deo O. M. ita conditos esse, ut ad mutua officia præstanda sint obligati, nemo est, qui nesciat. Hæc vero obligatio, ut in ipsa natura fundata est, ita alter altero nisi magno suo incommodo carere nequit. Non opus est, ut cauſas adferamus, quibus, homines, ut societates inirent; primum permoti sunt, & quarum plurimas docti enumerare solent. Unicuique vero satis constat, miseriam humanam, ope auxilioque mutuo sublevandam esse, nec vitam solitariam nisi miserrime agi posse: necessarium itaque fuit homini, talia adhibere media, quæ fini a Deo intento suæque naturæ maxime convenienter, & toti generi humano utilia essent, hoc est, ut in societatem coiret. In hac vero societate obveniunt homines, qui, vel bene vel male animati, magis vel minus obesse vel prodeſſe possunt. Quod cum ita sit, magna opus est prudentia, ut vitam nostram cum fructu ac felicitate.

ter instituere possimus; sive enim aliorum fraus evi-
randa est, sive serpens ex pravo confortio contagio, &
quæ sunt reliqua, in omnibus nostris actionibus pru-
dentes nos gerere debemus, & omnia quæcumque
statum nostrum imperfectiorem reddere possunt,
studiose declinare. Hæc vero prudentia dicitur *Pru-
dentia conversandi*, de qua in præsenti dissertatione bre-
viter agere, animus est.

§. II.

Antequam ad prudentiam hanc conversandi
jam nominatam nos accingimus, necesse est, ut, quid
per conversationem intelligamus, palam fiat. Solet
conversatio a nonnullis dispesci in *Politican*, *Ecclesias-
ticam* & *Moralem*. Prima, cum latissime & ad omnes,
vi conjunctionis generis humani sese extendat, & in
quibusvis vitæ commerciis usum suum exserat; ideo
etiam tanto magis non solum est exercenda; sed ma-
gno etiam studio excolenda. Altera inter illos viget,
quos, eadem religio propiore vinculo unit & conne-
xit. Tertia denique sive *moralis*, eadem est, quæ
ab aliis dicitur *Familiaris*, amicos inter, qui, bonis
instructi moribus, alias ad virtutem exercendam,
excitant, ideoque, stricte accepta, differt a *Quo-
tidiana*, secundum quam cum omnibus, cuiuscun-
que sint sexus & dignitatis conversari opus est.
Hæc duo conversationis genera in dissertatione nostra
breviter delineare proposuimus, idque ea lege, ut
regulas quasdam subjiciamus, ostensuras, qua opus
sit prudentia in vita nostra rite recteque instituenda.

§. III.

CONVERSANDI.

§. III.

Fuerunt multi, qui conversationem cum aliis quotidianam, contemnunt, damnant & plane rejiciunt, arbitrati, eam hominibus perniciosem potius quam utilem esse; exinde scilicet, quod ex conversatione multa hauriantur vicia, occasionem sibi sumserunt, omnem confuetudinem cum aliis tanquam morum integritati noxiā, damnare. In horum numero merito recensemus *Eremitas*, qui solitariam elegerunt vitam, ut extra societatem & commercium cum aliis, quietem in Deo quærerent, tamque vitam in rerum creatarum contemplatione transigerent, majora pietatis incrementa ita acquisituri. Hi vero si tam pulcrum finem sectati sunt, eo ipso laudem potius quam vituperium merentur: sed ita tamen, ut perfectiores eos credamus, si firmatior eorum pietas ceteris exemplo in media hominum luce esse posset, & ne interturbarentur, tam profundis non indigeret latebris. Pari modo quamplurimos etiam Philosophorum in solitudine & locis a populo remotis aliquamdiu vixisse, legimus, ne a studiis, quibus valde delectabantur, per varia in vita quotidiana obvenientia negotia, impedirentur. Et his literariis secessibus tot pulcerrimos ingenii foetus, tot eruditos conscriptos libros, tot etiam nova utilissima inventa debemus, quos ideo, dummodo odium societatis humanae non inspirent, maximopere laudamus, & longe melius, qui secreta hæc loca ita colunt, tempus suum collocare existimamus, quam alios, qui adeo sunt sociabiles, ut semper foro serviant, nunquam sibi. Non enim

enim vir prudens anxie quærit conversationem, aut minus se beatum credit, dum eadem caret: Unumquemque potius sive privatum, sive in officio constitutum tot distringunt curæ & negotia, ut absque evidenterissimo damno tempus suum, ad graviora destinatum, inter confabulationes effluere pati non possit, sed videre sedulo debeat, ut omnia fiant suo tempore, ut gerendis rebus dies sufficient. Utitur nempe conversatione aliorum tanquam prudentes pharmacis, guttatum, ut refocillent, non haustim, ut sese ingurgitent: verbo, in societatem aliorum se confert, quando vires corporis assiduo labore languidae sunt, & animi remissione, ut reparentur, indigent: cum vero ex nimium diurna separatione ab aliis hominibus Misanthropia, Melancholia &c. oriri haud raro animadvertiscantur, optimum est remedium *multumque iuvat*, ut verbis utar Celeberrimi Buddei in Elem. Phil. Pract. pag. 187, *cum probis & emendatae vitæ viris sapientiæ esse, cumque iis colloqui.* Quod etiam Seneca Epist. XCIV. commendat. *Nulla res, inquit, magis animis honesta induit, dubiosque & in pravum inclinantes revocat ad rectum, quam bonorum virorum conversatio.* Paulatim enim descendit in pectora & vim præceptorum obtinet frequenter audiri, aspici frequenter. Nam ex aliorum colloquiis familiaribus facile eriguntur animi tristitia depresso, confirmatur vacillans virtus, inditur vitiorum horror, & prudens vitæ instituenda ratio instillatur. Ex his igitur patet, conversationem non penitus fugiendam esse, sed multo magis ei sectandam, qui non omnino obbrutescere velit,

CONVERSANDI.

lit, & ab omni confortio humano plane separari. Præterea etiam gloria Divina in hominum confortio a nobis certius promovetur; mandavit enim Deus, ut amemus alios: jam qui amat proximum, officia ei præstat, quæ, si in solitudine semper viveret homo, haud posset implere. Dona tandem a Deo concessa, præceteris animantibus, ratio scilicet & loquendi facultas, quibus sensus nostros cum aliis communicamus, vana in hoc statu essent & prorsus irrita.

§. IV.

Ut id itaque indubium est, miseram fore vitam humanam, si omnis conversatio abesset, ita nec minus certum haberi debet, in illa ingeniorum diversitate, non omnem omnium hominum conversationem commendandam, & tanto magis cavendum, ne in devia prava societas nos abducat. Alii enim in colloquiis omnibusque negotiis ita se gerunt, ut illorum sinceritatem merito in dubium vocemus, alii sincero affectu nobiscum omnia agunt. Hæc duo hominum genera, ut plane diversa, ita & ex eorum conversatione vel commodum vel damnum ad nos redundat. Qui igitur de aliorum animis aliqualem haurire vult notitiam, ei omnium primo cognitio sui ipsius necessaria est, per hanc enim nos ad quotidianam præparamus conversationem, cuius præcipuum est fundamentum. Examine cognitionis sui ipsius rite instituto, non tantum, quales simus, cognoscimus, sed & ipsa malorum omnium prima principia intra nos deprehendimus. Hinc nobis temperare discimus, ut affectus regamus, sedemus, refre-

refrenemus, compescamus. Si enim seipsoſ omnes
rite vellent examinare, & quam prava & corrupta
omnia ſint a natura, conſiderare, reperirent ſimi-
lem prorsus eſſe omnium ſtatum & conditionem, ad-
eoque alter in alterum imperium ſibi non vindicaret,
ſed quisque ſuis eſſet contentus rebus, unde tranqui-
llitas viue & felicitas. Sed cum pauci examen hoc ri-
te obſerveſt, &, quod dolendum eſt, in vita quo-
tidiana tam multa obveniant offendicula; niſi quan-
tum fieri poſſit, haec declinentur, nunquam conver-
ſatio vera cum aliis institui potheſt. Quomodo enim
ille aliorum cognoscere poterit animos, utrum be-
ne erga ſe ſint animati an ſecus, qui ſemetipſum ad-
huc ſuosque adfectus, inclinationes & propenſiones
non cognofcīt? A cognitione ſui ipſius, quantum al-
ter praeftare valeat judicare poterimus: cavemus
enim ita, ne ab altero poſtulemus, quod ei per na-
turæ hominum imbecillioris vires negatum eſt. Sin-
guli noſtrum multis obnoxii ſumus defectibus: atque
id ita eſſe, & propterea aliorum lapsus non nimium
rigide animadvertoſos, tum demum optime didi-
cerimus, quum nobiſcum habitantes, quam ſepe
nos titubemus, cogitaverimus. Quantum igitur co-
gnitio haec valeat in conuerſatione, ulteriori non e-
get demonstratione.

§. V.

In quotidiana conuerſatione triplex occurrit ho-
minum genus, vel cum *superioribus*, vel *æqualibus*
vel denique *inferioribus* agendum nobis eſt. Et
quum in colloquiis cum ſingulis eorum, in gestibus
& ad-

CONVERSANDI.

& affectibus ceterisque actionibus summa opus sit
prudentia, ideo regulas quasdam in vita quotidiana
observandas proferre constituimus. Quarum prima
est & generalis. *Erga omnes affabilem te præbe, eis-*
que, quantum fieri potest, placere stude. Sive enim
conversamur cum notis sive ignotis, amicis vel ini-
micis, quacunque sint dignitate, ætate & statu, ca-
vendum est, ne per morositatem eis dispiceamus.
Vix dici potest, quantum hoc valeat in devinciendis
eorum animis, a quibus nostra pendet felicitas, ut
scilicet affectibus omniumque membrorum constitu-
tione indicemus, nos in primis de illorum favore &
amicitia sollicitos esse. Scilicet cum ex signis exter-
nis, quid in animo lateat, fere dijudicare possimus;
ideo prudentis est, talem se gerere dictis & factis,
ne colloquio & præsentia illius, alii offendantur, sed
potius delectentur. Longum foret, enumerare ex-
empla eorum, qui hunc conversandi modum cum
suo fructu observarunt. Si enim credendum est
Cornelii Nepotis narrationi de Attico & Miltiade,
qui inter alias, hac etiam laudantur virtute, perspi-
cuum est, eos, civium suorum amorem vel sola hac
arte potissimum conciliaisse. Nam, quis est, qui
ferre possit severitatem Melancholicam, corrugatam sem-
per frontem, contracta in negotiis superciliosa, verba du-
ra & aspera, gestus ac motum corporis nimis graves?
Saavedr. Symb. Pol. XLII. p. 278. Hæc tamen non
ita accipienda sunt, quasi homini liberali auctores es-
semus, ut ad quasvis artes auram & favorem alio-
rum captandi sese demittat, & parasitica urbanitate

vel ignobili adulazione aliis lenocinetur; commen-
damus enim affabilitatem, sed eam, quæ cum gra-
vitate conjuncta est ac temperata. Neque enim blan-
ditiis ac fucata dulcedine viris gravibus placemus,
nti nec austriore & Catoniana fronte homines con-
ciliamus: sed si prudenter conversari velimus, comi-
tatem cum gravitate conjungere debemus. Affabi-
litas magnam partem in eo consistit, ut aditum ad
nos omnibus patefaciamus, ut ea in sermone utamur
humanitate, qua alter de nostra benevolentia sit con-
victus, ut denique gestus affectusque absque omni
adulatione vel ficta popularitate, amicum animum
prodant. Quum vero ex gravitate auctoritas & exi-
stimatio oriatur, ideoque vir prudens non modo hu-
manum se gerit, sed etiam gravem.

§. VI.

*Superioribus, quibuscum versaris, semper eum hono-
rem praësta, qui cuiuscunque dignitati convenit. Quum
Deus voluerit, & ipsa reip. ratio efflagitet, ut genus
humanum ratione ordinis & dignitatis, in varias clas-
ses dispescatur, adeo ut alii præ aliis emineant; ideo
& idem optimus Deus velle censendus est, ut pro
ratione dignitatis & honoris quemlibet suus honor
& veneratio maneat. Si igitur cum superioribus ti-
bi versari contingit, eisque te semper præsentem fi-
stere opus est, caveas, ne, vel insolentia vel inepta
affectatione iis præsentibus utaris: Conversationem
enim cum eminentioris fortunæ hominibus, pericu-
losæ plenum aleæ opus esse, tot aulicorum aliorum-
que repentini casus nos admonent, qui per incau-*
tam

tam familiaritatem cum principibus aliisque ad altiora elatis, seipso in ultimam detruerunt perniciem atque vitæ periculum. *Neronis odium adversus Vestinum, Consulem, ex intima sodalitate cōperat, dum hic ignaviam principis penitus cognitam despicit, ille ferociam amici metuit sēpe asperis facetiis illusus; quæ ubi multum ex vero traxere, acrem sui memoriam relinquunt.* Tac. ann. Lib. II. cap. 68. Accidit quoque, ut sēpe occasionem offerant superiores libere agendi, & ad familiaritatem exercendam Te alliciant, sed tum maxime ne modum & decentiam excedant dicta factaque tua, caveas, alias enim contemptum eorum atque odium vix vitaveris, priorque gratia in tanto graviorem simultatem convertetur. Tu itaque in colloquio cum superioribus singula verba tua eorumque expende: quum iratos vides, incautius contradicere noli, sed cede affectui, donec deferuerit, quum vero postea molliora tempora fandi natus fueris, consiliis subveni, aut precibus oppugna: ut ita animum ostendas æque ab adulatione atque objurgatione remotum. Sententiam ita alter mutabit, non tam quia sibi errasse videatur, sed ut tibi deferat & gratificetur. Nulla scilicet in re, majori opus est prudentia, quam ubi a deviis deducendi sunt superiorum animi: nam si errasse eos, in os dicis, nimium es felix, si invidia carueris: si sēpius redarguis, stultiæ accusare videris. Ideoque mone tanquam docendus: lapsus indica, sed tanquam occultaturus, & ulcus insuper hoc tam leviter tange, quasi medicinam jam ipse prævertisset patronus Tuus.

§. VII.

*Quantum fieri pateſt, ne alii te contemnant, vide,
neque tu contemne alios.* Contemtu, utpote quo noſtra laeditur existimatio, nihil intolerabilius eſte potest. Solet alter alterum contemnere parvique facere vel propter vitia corporis vel animi, vel iniquitatem fortis. Nihil vero iniquius eſt immo & ſolidius, quam hominem ob id contemtui exponere, quod ſua non accidit culpa, ob paupertatem e. g. deformitatem aut minorem ingenii promptitudinem: qui enim ejusmodi quid alteri vitio vertit, vel hinc ipſe oppido eſt ineptus, vel inde ea ſe magni facere commonſtrat, quæ verum hominis pretium ne hilum quidem augent. Ut vero a juſto contemtu caveas, ſequentia obſerva. Non omnia, quæ dicuntur admirare, quaſi antea inaudita, unde ignorantiam tuam prodis. Adfectatam ambitionem fuge & omnia, quæ ſuperbiā ullo modo redolent. Cave, ne ipſe Te vilipendere videaris: quærē honestiorum familiaritatē, tanquam qui bujusmodi conſortio nunquam non adſueveris. Ne eſto pertulans. Nullam in Te fuſcipe provinciam, quam ornare nequiveris. Quod tuum eſt, omni ſtudio cura. Hæc ſunt præcipua heic obſervanda, cetera prætero.

§. VIII.

Simulare & diſſimulare interdum licitum eſſe, affirmare non dubitamus. Licate quippe quæ aliorum ſcire non interest, quæque cuiquam vel pluribus fraudi forent, ſi in vulgus diſpergantur, vel quæ nobis metiſis damnum adferre queant, reticemus. Ita ſtultus foret nugator, qui ſua ipsius vitia & defecitus teme-

temere propalaret, vel quia tacere non valeret, vel quod per impudentiam exsecrebare & omnibus bonis odiosam, vitiis suis ostentandis delebetaretur, & palam ferret, quam audacter virtuti illudat. Quo fieri non potest, quin boni omnes indignentur, mali vero, utpote qui turpe amplius non esse credunt, vitiis inquinari, pejores fiant, & quod omnium est tristissimum, juniores in eadem præcipitia trahantur, illique virtutis igniculi, qui in eorum tenellis pectoribus suscitari potuerant, penitus suffocentur. Hoc respectu igitur, jure meritoque a quo cunque exegero, ut si minus caste, quod malim, attamen caute agat. Sed alia longe ratio est simulationis fallacis & fraudulentæ, quam, utpote rectæ rationi & vero sermonis fini e diametro contrarium, penitus rejicimus, detestamur. Ne vero pro subdolo habearis, inutiles ne quærere fucos & ambages, nam qui semper aliud mente condit, aliud ore profert, qui, inquam, semper simulat, suam ipsius dissimulat versutiam: tace re itaque & frena linguae imponere juvat: sed suo loco & tempore. Peccant vero timidi, quando, quæ, vi officii sui dicenda essent, tacent, peccant parentes & morum magistri, si juniorum vitia non increpant, peccant denique, qui struetas alicubi in Principis caput insidias aut alias quascunque technas non patefaciunt.

§. IX.

Prudentis est, opportuno tempore loqui & tacere.
Eum in finem Deus O. M. homines facultate loquendi exornavit, ut ea, in Sui Ipsius gloriam & mutuum

um commodum utantur: unde fluit, haud convenire, quicquid in buccam venit, nulla ratione habita vel ultimi finis vel personarum aliarumque circumstantiarum, proferre. Solent sermones de innumeris omnino rebus homines inter institui, sed non omnes tales sunt, ut Deo & hominibus probis placeare possint. Qui modo ad omnia, quæ in conversane ultro citroque dicuntur, diligenter adtendit, ea que deinde sub examen vocat, permulta inveniet in utilia, vitiosa, stolida, Deo ingrata & tranquillo vivendi generi penitus contraria. Sic illi non carent culpa, qui dum in congressibus, conviviis, similibusve aliis conventibus versantur, affectata quadam pietatis simulatione, etiam ebrii, nil nisi mysteria & res sacras crepant, dum tamen sibi relieti & soli parcus suas cogitationes sanctioribus his meditationibus impendunt. Quum itaque doctores agere volunt hifanctuli, graviori se concioni reservent, & Catones tum demum sint, quum Lupercalibus excesserint. Sapientibus loquor, ideoque timere nil attinet, ne justo latius hæc extendantur, quasi omnem ego tempestivam de rebus sacris confabulationem condemnem, & ejus loco non nisi scurriles nugas introducendas velim. Deprecor vero ego hanc accusacionem, quippe qui solum urgeo, ut suo tempore singula fiant. Huc pertinent quoque juramenta & diræ execrationes, quibus, vel contentionibus exortis vel ex perversa alias consuetudine, sermonem suum distinguere solent multi hominum: hi si suis imprecationibus aliquam sermonis elegantiam querunt, ex Rhe-

Rhetorica perquam putida sua præcepta hauferunt, & omnibus bonis potius horrore sunt, dum tot sibi mortes tot infortunia imprecantur, quum unum ad eos perdendos sufficiens foret. Tu vero sanctissimum Numen reverentius habe, quam ut illud quibuslibet quisquiliis immisceas: & præterea memento, tuam te fiduciam sublestatam reddere, cum illam nullam futuram credis, nisi tot munitam execrationibus. Vir vero gravis, mentiri nec suum putat, nec tam abjecte de se sentit, ut in mendacii suspicione se vocatum iri credit. Sunt & alia, circa quemcunque hominum statum & conditionem in vita communis observanda, quæ breviter sub sequentibus comprehensa voluimus regulis. Si res ita tulerit, colloquium tuum cum superioribus breve esto: & probe circumspice, ut opportuno loco & tempore illos convenias, non solum quid loqui sed & quid tacere debeas considerans. Absint vero immodesta ostentatio & propria laus, quæ quidem ubique fœtet, sed nunquam gravius, quam coram dignioribus, qui honoris & virtutis æmulos aversantur, & gloriose ejusmodi factorum priorum ebuccinatores alto supercilie contemnunt. Parce joco utere, inque rebus seriis ad Religionem, Rempublicam, aut res quasvis graviores pertinentes, iisdem penitus abstine. In rebus vero privatis minorisve momenti negotiis, jocari veitum non credo; modo quilibet videat in primis, quibus de rebus loquatur, ut seriis severitatem adhibeat; ut jocosis leporem. Offic. Cic. Lib. I. cap. XXXVII. Sed addere tamen debo, virum prudentem sedulo discere,

cere, an ejus fales æquo animo laturi sint illi, qui buscum sermones serit. Sunt enim multi adeo morosi, ut quaslibet facetias infestis auribus accipient, nec unquam torvam frontem joco quodam explicari velint. Hisce si te hilarem facetumque præbueris, sese irrideri putabunt, & irridebuntur etiam, contemptumque aliorum, nimium cavendo, incurront. *Vices loquendi observa, neque te solum esse putas, a cuius ore ceteri pendere velint, sed dum alii loquuntur, ausculta, neque illorum abrumpe sermonem.* Modum præterea in loquendo semper tene, si enim tanquam persona quedam muta semper digito labellum compescis, aut truncus habeberis, qui loqui nescias, aut superbus, qui dedigneris, aut denique Veterator, qui velut ex insidiis verba captes, quæ traducas. Sermones tuos proinde presentium captui accommoda, ut suam singuli symbolam addere possint: pigebit enim eos alias conversationis, & præceptorem magis quam socium ages: *Immodicas laudes nemini tribue, nec vulgares virtutes coram in cœlum extolle: si vero in aliquo, quod probari debeat, invenis, ipsum absentem rectius laudabis; sed si emendare vis & corrigere, tum vero ejus utere præsentia.*

§. X.

In amicis eligendis, summam adhibe circumspectionem. Sine fidei amico vitam agere, & triste & difficile est, quippe quæ multis implicita est negotiis & difficultibus, animum nostrum variis curis & molestiis onerantibus. Ille vero si nobis contigerit, consilia, solatium, incitamenta ad bonum, dehortationes a malo &c.

Io &c. nobis præbebit, quæ omnia, mortalibus, quamdiu in hac fortunæ & status continua vicissitudine vivant, admodum sunt necessaria. Non sine caussa, talem verum appellamus amicum; possunt enim amici triplici potissimum modo considerari. Sub amicorum nomine comprehenduntur illi, quorum benevolentiam una alterave conversatione nobis conciliasse videmur, sed quandoquidem raro cum illis versamur, felicitatem nostram neque promovent, neque impediunt. Quidam in nostram se recipiunt vel clientelam vel amicitiam, ut florente fortuna nostra tantur, & aliquid commodi atque utilitatis inde percipient, illa vero subito conversa, statim vultum animumque mutant. Sunt denique alii, de quorum fide & auxilio & in adversis & secundis rebus secure niti possimus. Hi ultimi cum amicitiae jura constanter servent, nulloque modo ab iisdem recedant in optimis sed simul rarissimis merito numerantur. Et hi iidem sunt, quos vel accensa face querere debemus, quosque si invenerimus, tanquam rem auro contra caram sedulo conservare. Quarenti vero Tibi citius occurrit inter tuos æquales, quam in eminentiori fortuna nedum populi facere. Illa conditionis similitudo animos quasi sociat, & hinc timorem inde contemtum excludit. Sed quum omnes æquales eodem non sint habendi loco, vide cui fidas, & sedulo illa ingenia explora, quibus tua seria & joca communicaturus es, & quorum consuetudinem profiteri velis; ut enim omnis non utilis est conversatio, ita etiam nec decens: cognoscimur enim a sociis, & qui eum nebulonibus vivit, aut nebulo est aut mi-

hi veniam dabit, si quantocyus eum futurum augurer. Hanc itaque regulam sibi omnes præscribant, ut amicos eligant probos, & quum illi rariores sint, paucos, eosque omnes vitent, quorum non solum innocentia, sed & fama laborebatur. Sic facta electione amicorum, quomodo cum illis versandum sit breviter indicabimus.

§. XI.

Cum amico fido erit conversatio tua fidelis, nec eum conditionem & statum tuum celes, ut data occasione tibi opera & consilio adesse queat. Duo momenta heic occurunt, prius communè est, & in quacunque deum conversatione observandum, a nobis vero adfertur, ut quid ei debeamus, qui omnia fideliter nobiscum agit, ostendamus. Nemo nempe adeo erit fatuus, ut amicitiam foveat, quam mutuam non esse norit, qua propter si fidem exspectas, sinceritate tua eam merere, alias enim ab hoc fœdere cito recedet alter, & tibi tergora vertet. Posterius huc redit, ut nihil ex illis amico nostro occultum habeamus, quætudo illius fidei committi possunt: exspectaveris enim opem & consilium, si resciverit: nimis vero te teatum dum animadvertis, sincera te cum eo fide acre non crediderit: dissidentia enim omnis amicitiae scabies est: multique amicos perdiderunt, quia se perdidisse crediderunt.

§. XII.

Amicum tuum errantem admonere, ut a vitiis abducas. In deprehendendis aliorum vitiis lyncei sumus, in nostris talpæ, illasque peras, quæ nostra tegunt crimina, post dorsum gerimus, curiose alteras excutientes,

tes, ubi coacervata sunt aliena. Quod cum ita sit, non
levis est fructus amicitiae, a sincero amico vitiorum suo-
rum admoneri, si modo id modeste & justa cum circum-
spectione fiat. Videat quisque, ne monita exprobra-
tionis habitum induant, vel nimium frequenter repeti-
ta, vel in publico hominum cœtu, ubi plures noti & i-
gnoti convenerunt, occententur; quod si fiat, errans
non modo ad meliorem frugem non reducitur, sed in
malo potius obfirmatur. Sed ea propter non aucto-
res sumus, ut officium hoc vere amicum intermittas:
nam quantumvis metuere debeas, ne vera dicendo
offensam incurras, tu tamen officio tuo satisfecisti,
quod in eo præcipue consistit, ut amicorum commo-
da promveas. Jam quod commodum majus esse pot-
erit, quam integrum scelerisque puram vitam addi-
scere, & illos deponere nævos, qui insciis obrepunt.
Et tu quoq; quid quæso discriminis subis? si vitia sua
præ te diligit, in tali amico nihil perdis: sin minus,
ubi ad se redierit grata mente te tuaque præcepta, tan-
quam certissima fidei Tuæ pignora, amplexabitur.

Cetera, quæ circa prudentem cum amicis con-
versationem sunt observanda, breviter hisce conti-
nentur regulis. *Cum amicis libere versare, sed ne liber-
tas, limites decori transgredietur, vide.* Solent amici
& æquales liberius inter se vivere, quam homines
diversi status & conditionis, nam ex æqualitate ori-
tur libertas, quæ si latius se extendat, quām decori
præscribunt leges, familiaris hæc conversatio sæpe est
incommoda. *Memento, amicitiam mutari posse in ini-
micitiam.* Ideoque antequam arcana tua amico ape-
rias,

rias, prospice, an tibi, si forte pateficerit, nocere possint, nec ne? nemo enim tibi est infestior, quam qui ab amico inimicus factus est, ille cum totum statum rerum tuarum cognoverit, omnia te perdendi compendia in numerato habet, & unde primum sis invadendus, callet. *Inter plures amicos presentes alterum alteri anteferre, cave:* semper enim ille, qui se postponi videt, tanquam contemptum interpretatur, secundas vel tertias agere: ita enim facti sumus; de principatu in aliqua re contendimus omnes, & amulos omnes æque odimus, ac sorti eorum invidemus. *Beneficia in Te ab amico profecta, grato accipe animo vicemque reddere stude.* Nihil terræ gravius ingrato homine, nihilque intolerabilius ingrato amico, qui, quamvis se pluribus cumulatum esse beneficiis tacite agnoscat, quamvis etiam gratiam abunde referre posset, horum tamen se immemorem esse opere declarat.

§. XIII.

In inferioribus ne esto perfamiliaris. Scilicet per inferiores heic non eos omnes intelligimus, qui aliquoto gradu honoris a nobis distant honoratos, cetera, & eadem quæ nos obtinuimus decora fere spectantes sed in primis infimæ sortis homines, qui servilia apud nos aliave munera obeunt. His enim si propiore admissione dignatus fueris, & eorum non tam manibus & pensis quam consilio & familiaritate uti velis, crede mihi, malam Tibi serius, ocyus gratiam referent, tæque palam contemnent, calumniabuntur, & ministria sua segniter obibunt.

§. XIV.

§. XIV.

In inferiores nimiam nec severitatem nec indulgentiam exerce. Severitas intempestiva tedium parit, et nimium a nobis reddit alienum, iramque excitat & odium. Immo accidit saepius, ut illi, ad grave hoc fugum quodammodo leniendum, varia excogitent media illicita & dominis periculosa. Lemitas contra immodica quantum noceat, jam modo dictum est. Medium itaque inter haec duo tenere, tutissimum est.

§. XV.

Arcana tua inferiores cela, eisque nihil aperi, quod non omnibus dicere velles. Multi, nimia in inferiores ducti familiaritate, se plura revelasse, quam eis scitu fuerunt necessaria, cum suo damno experti sunt. Fatemur quidem, multa in vita quotidiana obvenire, quae ut eis committantur, ipsa negotiorum natura, eorum opem postulans, exigit, sed omnia tamen nostra consilia cogitataque illis pandere, res est non minus ancesps, quam indecora: hi enim vel quia ira incensi & nullis honoris & decentiae frenis detenti nolunt, vel quia tacenda discernere non nortunt, in consortio suorum aequalium omnia effutunt. Sed ut suspicione tamen superbiæ evitemus, & illos insuper ad officiū partes explendas reddamus alacriores, necesse est, interdum cum illis serere sermonem, immo pudore quodam impeditos, ad colloquia ultro invitare.

§. XVI.

In vitiis fugiendis, virtutibus vero secundis exemplar esto inferioribus. Notum est, inferiores, plerumque

rumq; superiorum sequi exempla & quicquid apud illos
vident & audiunt, mox imitari. Scilicet quum rationibus
ex Principiis L. Naturalis petitis niti non possint, adeoq;
quid fugiendum quidve faciendum in casibus singularibus per se judicare nequeant, aliorum oculis vi-
denter, id est prudentiorum exemplis se regi patiun-
tur. Est igitur summa opus prudentia, ne eorum
animos infirmos offendamus. Si patri familias in-
cumbit, non tantum quæ ad vitam sustentandam in-
ferioris, sunt necessaria, comparare, sed & de ejus-
dem vitæ institutione sollicitum esse, seque prudenter
gerere in omnibus actionibus suis, verbo, suo exem-
plio totam docere familiam, quod justum, quod pi-
tum, quod denique honestum ab omnibus bonis
habetur.

Hæc fuere paucula illa, quæ in chartam subita-
nea opera pro temporis ratione conjetci: quæque tu-
multuaria & penitus rudia esse, felix essem, si meo
jam primum indicio animadvertis. Sed uti id lo-
quuntur singulæ lineæ, ita censuram meam ipse præ-
occupo, & ne tuas lituras experirer, unam, mihi
crede, fecisset ipse, nisi aliæ rationes urgerent. Tu
vero B. L. si æquis es, ignosce: sin minus, vel
alibi te exerce, vel saltē lauda, quod jam
manum de tabula tollam.

S. D. G.